

Politisk kronik

1. halvår 2007

Lars Bille, institutleder, Institut for Statskundskab, Københavns Universitet

Et af de dominerende temaer i dansk partipolitik i det foregående halvår havde været Det Radikale Venstres problemer med at skabe enighed om partiets nye strategi »Den Anden Vej« og med at få den kommunikeret klart og forståeligt ud til vælgerne og ikke mindst ud til eget bagland. Problemerne fortsatte i dette halvår.

En af hovedpersonerne i den standende interne debat, Naser Khader, mødte i begyndelsen af januar modstand fra sit eget bagland. Det skete på en generalforsamling i Det Radikale Venstres nye storkreds i København, hvor forsamlingen måtte igennem en skriftlig afstemning om hans folketingskandidatur. Han havde på mødet afvist at stoppe sin kritik af partiets strategi med opstillingen af de fem ultimative krav for at deltage i et regerings-samarbejde, ligesom han heller ikke ville undlade at tale om et muligt VKR-samarbejde. Afstemningen viste, at 39 af de 162 deltagende valgte ikke at støtte hans kandidatur. Dette skal ses i forhold til, at Lone Dybkjær og Charlotte Fischer blev genopstillet uden indvendinger. Afstemningen afspejlede en grundlæggende uenighed om, hvorvidt partiets førsteprioritet skulle være at holde Dansk Folkeparti uden for indflydelse ved at satse på et samarbejde med Socialdemokraterne eller ved at satse på at blive en del af en borgerlig regering, subsidiært fungere som støt-teparti for en sådan.

Episoder af denne art samt hele udviklingen i de foregående måneder skabte grobund for, at der i det politiske miljø begyndte at verse-re rygter om, at Naser Khader var på vej til at skifte parti eller stifte sit eget parti. Begge de-le dementerede han i Politiken den 22. febru-ar, hvor han blev citeret for at sige, at han havde fået tilbud fra alle mulige, både CD, Venstre og de konservative, og at andre folk havde opfordret ham til at danne et nyt parti, men at han havde afvist det hele, for som han udtrykte det »Ich bin ein Radikaler!«

Den 11. marts udtalte landsformand i Det Ra-dikale Venstre Søren Bald i Morgenavisen Jyllands-Posten, at partiet ikke havde for-mået at markere, at det ud over de fem krav i strategien også havde en politisk blomsterbu-ket, der rummede langt mere. Partiet havde heller ikke formået at markere, at oppositio-nen fortsat havde det meget vigtige fælles og første formål at fjerne flertallet bag den nu-værende regering. Hans bemærkninger blev fulgt op af Margrethe Vestager, som gerne ville have haft planlagt kommunikationen af strategien på en anderledes måde, hvis de havde haft mulighed for at gøre det om. Det var påfaldende, at begge de ledende radikale var af den opfattelse, at det i første række var et kommunikationsproblem, partiet stod med, og ikke et politisk substansproblem. Ef-ter et møde i den radikale folketingsgruppe den 13. marts ville ingen kommentere sagen,

kun Søren Bald som i en pressemeddelelse skrev, at det efter misforståelser i pressen var herligt at konstatere, at der var fuld enighed om den politiske linje. Den politiske prosa har mange facetter at spille på.

Den 7. april, 1- årsdagen for de radikales opsigelse af det faste samarbejde med Socialdemokraterne, signalerede Marianne Jelved, at hvis Socialdemokraterne var parate til at diskutere blandt andet skat og udlændingepolitik, så var de radikale parate til at indgå kompromis. Hun ledsagede meldingen med en bemærkning om, at hun ekstremt gerne ville have en forståelse med Socialdemokraterne, og hun ville ikke på forhånd afvise, at de radikale kunne pege på Helle Thorning-Schmidt som statsminister, hvis Socialdemokraterne kom de radikale i møde. Det var en omend beskeden opblødning, som Socialdemokraterne da også kvitterede for. En medvirkende årsag til meldingen kunne være, at meningsmålingerne viste markant faldende tilslutning til de radikale, ligesom de viste, at omkring to ud af tre radikale vælgere gerne så, at det gamle samarbejde blev reetableret.

I slutningen af april gennemførte det radikale folketingsmedlem Elsebeth Gerner Nielsen en happening, hvor hun lod sig fotografere med et muslimsk tørklæde påtrykt budskabet »Speak Up«. Den var hendes valg af metode til at give sit bidrag til den meget ophede debat, der var opstået om muslimske kvinders brug af tørklæde. Den 19. april stod det at læse i Politiken, at Dansk Folkepartis indfødsretsordfører Søren Krarup, på spørgsmålet om tørklædet symboliserede det samme som hagekorset, svarede ja, for så vidt som man kunne sige, at hagekorset er symbol på nazismen, så var det jo altså af samme art som islams tørklæde. Hans udtalelse var foranlediget af, at Asmaa Abdol-Hamid var på tale som folketingskandidat for Enhedslisten. Hun havde erklæret, at hvis hun blev valgt ind i Folketinget, ville hun bære tørklæde på Folketingets talerstol. Hun havde i øvrigt og-

så meddelt, at hun ikke ville hilse på mænd ved at give hånd. Tørklædet var bestemt ikke et symbol Søren Krarup brød sig om at sende fra Folketingets talerstol. Pia Kjærsgaard syntes, at hans udtalelse godt kunne virke lidt voldsom, men hun var enig i substansen. Hun mente, at tørklædet var et provokerende politisk symbol for visse muslimske kvinder. Udtalelser fra alle andre partier tog afstand fra sammenligningen, og at hovedbeklædning var en privatsag, således altså også Elsebeth Gerner Nielsen.

Hendes demonstration blev drøftet på et møde den 2. maj i den radikale folketingsgruppe, hvor hun fik fuld opbakning fra Marianne Jelved, men bestemt ikke fra Naser Khader. Han havde i en email til gruppen udtrykt sin stærke utilfredshed ved at skrive, at Elsebeth Gerner Nielsen gik islamisternes ærinde, da det lige var noget, som de kunne bruge i deres kamp for at tvinge flere kvinder til at gå med tørklæde. Andre i det radikale bagland tog også afstand fra demonstrationen, og for Pernille Høxbro, partiets rådmand på Frederiksberg, var det dråben, der fik bægeret til at flyde over, så hun meldte sig ud af partiet. Også i dette spørgsmål udstillede de radikales uenighed ikke blot blandt tillidsfolkene, men nok så afgørende også på lederplan.

Mandag en 7. maj blev i partipolitisk henseende en historisk dag. Den dag kulminerede de radikales uenighed og den gennem næsten seks år stabile parlamentariske situation rystede, da Naser Khader sammen med to medlemmer af Europaparlamentet – den radikale Anders Samuelsen og den konservative Gitte Seeberg – på et særdeles velbesøgt pressemøde kl.13.30 meddelte, at de havde forladt deres gamle partier og dannede et nyt politisk parti med navnet Ny Alliance. Navnet var valgt, fordi det var det, de gerne ville skabe. En ny alliance mellem de politiske blokke. En ny alliance mellem Danmark og verden. En ny alliance mellem politikerne og vælgerne. De tre havde talt om dannelsen af

et nyt parti gennem nogen tid og havde drop-
pet ideen flere gange, men i ugen inden den
7. maj havde de så besluttet de sig for,
blandt andet på baggrund af tørklædesagen,
at gøre noget ved det.

Der blev ikke fremlagt et egentligt partipro-
gram. Det skulle udarbejdes i samarbejde
med de nye medlemmer hen over sommeren.
Men de tre erklærede dog, at de ville arbejde
for en skattereform, hvor skatten kom ned til
omkring 40 procent for alle, for en realistisk
indvandringspolitik og human flygtningepo-
litik med vægt på demokratisk integration, og
hvor det var slut med, at Dansk Folkeparti
definerede politikken hen over hovedet på
den store del af befolkningen, som efter de
tre's mening ønskede en anden og fair poli-
tik. Ny Alliance stod for et globalt udsyn og
ville arbejde for et stærkt EU, som Danmark
skulle være fuldgældigt medlem af, samt for
at Danmark igen kom op på at give een pro-
cent af bruttonationalindkomsten i udvik-
lingsbistand. Reformen på folkeskole-, sund-
heds- og energiområdet blev også nævnt. Ud
over de 40 procent i skat var det ikke hverken
særlig omfattende eller særlig præcise pro-
gramerklæringer, men det ville komme sene-
re, bedyrede de tre stiftere. De så primært be-
tydningen af det nye parti i den katalysator-
effekt, de forudså, det ville have på partisys-
temet og det parlamentariske samarbejds-
mønster. Vedrørende det sidste måtte der
spørges direkte tre gange, før Naser Khader
svarede, at han ikke ville udelukke, at Ny Al-
liance ville pege på Anders Fogh Rasmussen
som statsminister. Det spørgsmål kunne par-
tiet lige så godt øve sig i at svare på, for det
ville komme utallige gange, jo oftere jo tæt-
tere på valget, der var.

Den 10. maj meddelte Leif Mikkelsen, at han
forlod Venstre for at melde sig ind i Ny Alli-
ance. Han var efter et internt opgør i Venstres
folketingsgruppe i november 2006 blevet fra-
taget posten som kommunalordfører, og han
havde i det hele taget gennem længere tid

været kritisk over for ledelsesstilen i Venstre
og partiets, efter hans mening, for moderate
liberale linje. Dermed var der fire løsgænge-
re i Folketinget.

Den ene var Morten Messerschmidt. Han
havde den 29. april meldt sig ud af Dansk
Folkeparti på grund af beskyldninger i BT
om at have sunget nazisange og »heilet«
under en særdeles våd frokost i Grøften i Tivo-
li. Han blev i øvrigt genoptaget i folketings-
gruppen igen den 24. maj, efter der var blevet
sat store spørgsmålstejn ved holdbarheden
BT's historie, og efter at Dansk Folkeparti
havde anlagt sag mod bladet.

Den anden var Louise Frevert. Hun valgte
den 8. maj, at forlade Dansk Folkeparti og
blive løsgænger. Samtidig udgav hun en bog,
hvor hun i særdeles karske og direkte ven-
dinger kritiserede især Pia Kjærsgaard både
som person og som leder, men også den øvri-
ge ledelse fik et skud for boven. Hendes for-
hold i partiet havde været problematisk lige
siden det sidste kommunalvalg, hendes ufri-
villige orlovsperiode fra Folketinget og sene-
re fratagelse af hendes uddannelsesordfører-
skab i efteråret 2005.

På baggrund af Leif Mikkelsen nye status
som løsgænger mente statsminister Anders
Fogh Rasmussen det nødvendigt at præcise-
re, at regeringens flertal er intakt, men skulle
det vise sig ikke at være tilfældet, så kendte
alle konsekvensen. Det hører til sjældenhe-
derne, at en statsminister i en offentlig udtal-
else truer med valg, for en trussel var det. Ny
Alliance var ikke opstillingsberettiget endnu,
og et lynvalg ville sende løsgænger og parti-
formand Naser Khader samt Leif Mikkelsen
ud af Folketinget mindst frem til, at endnu et
valg var afholdt. Det var vel også en slet
skjult advarsel til andre i Venstre eller Det
Konservative Folkeparti som måske gik og
puslede med også at skifte parti.

Om det var det, der var tilfældet med Venstres miljøordfører Eyvind Vesselbo må indtil videre stå hen i det uvisse. Han havde i hvert fald fra tid til anden været på kant med VKO-flertallets udlændingepolitik. Den 29. maj kunne Politiken på forsiden meddele, at avisen havde erfaret, at han den dag ville forlade Venstre og melde sig ind i Ny Alliance. Avisen mente også at vide, at endnu et venstremedlem var på vej over i Ny Alliance. Med fire medlemmer kunne det nye parti, når det var blevet erklæret opstillingsberettiget, modtage fuld gruppestøtte fra Folketinget, 415.000 kr månedligt som der var hårdt brug for til opbygning af partiets organisation. Ny Alliance ville så også kunne indgå i forhandlingerne om pladser i Folketingets udvalg. Og endelig ville regeringens flertal være skrumpet faretruende ind.

Men det blev ved forsidehistorien, for Eyvind Vesselbo dementerede den omend på en sådan måde, at det i første omgang kunne tolkes sådan, at han ikke ville forlade Venstre lige netop den dag, hvilket jo ikke udelukkede, at han kunne gøre det en anden. Efter Venstres gruppemøde var svarene på journalisterne pågående spørgsmål dog blevet mere præcise. Han kaldte historien for det pure opspind, og han fastslog til sidst, at han agtede at stille op for Venstre ved næste valg.

Ifølge en kommentar fra Naser Khader var der dog efter hans opfattelse ikke tale om det pure opspind. Han sagde, at Ny Alliance havde været i dialog med Eyvind Vesselbo og havde haft en forståelse af, at han var interesseret i at skifte parti. Hvis han havde ombestemt sig i sidste øjeblik, så havde Naser Khader fuld forståelse for det. Påstand mod påstand. Under alle omstændigheder betød episoden, at Eyvind Vesselbo – for en periode i hvert fald – måtte forvente at komme til at stå i »bad standing« i Venstres folketingsgruppe.

For Naser Khader var forløbet heller ikke heldigt. Han havde med sin udtalelse røbet indholdet af fortrolige samtaler med en politisk kollega til pressen. Det var et klart brud på de interne spilleregler og kunne afskrække potentielle afhoppere fra at kontakte ham. Det fremmede ikke tilliden til ham. Der blev også sat spørgsmålstejn ved hans troværdighed i forbindelse med hans begrundelse for, at bruddet med Det Radikale Venstre kom lige netop på det tidspunkt, som det gjorde. Han havde fortalt, at han havde truffet beslutningen, da han på et hotelværelse i New York havde set et klip på en arabisk TV-station med Elsebeth Gerner Nielsens tørklædestunt. Det kunne dog dokumenteres senere, at et sådant tv-klip aldrig var blevet vist på hotellet. Der blev med andre ord sået tvivl, dels om hans evner som leder, dels om hans beherskelse af det almindelige gedigne politiske håndværk.

Hans store popularitet blandt vælgerne var dog ikke til at tage fejl af. Ny Alliance fik en nærmest stormende modtagelse. Anders Samuelsen oplyste, at allerede den 9. maj om aftenen havde over 14.000 tilmeldt sig partiet, og næsten 5.000 havde allerede betalt medlemsgebyret på 200 kr. Opinionsinstitutternes meningsmålinger i maj viste en tilslutning til partiet i størrelsesordenen ni til tolv procent, hvilket omsat til mandater ville være mere end rigeligt til at placere partiet helt centralt i flertalsdannelsen i Folketinget.

Udfordringen for partiet var at omsætte denne umiddelbare sympati til at få samlet de nødvendige 19.185 underskrifter for at blive opstillingsberettiget. Desuden skulle der udarbejdes en politisk program, opbygges en medlemsorganisation, vedtages love der fastlagde medlemmernes indflydelse og forholdet mellem medlemsorganisationen og folketingsgruppen og sidst men ikke mindst at få opstillet kandidater til folketetinget. Med omkring 20.000 indsendte emails var det lige før, partistifterne blev kvalt i sympati. Mod

slutningen af halvåret var begejstringen dog taget lidt af, idet meningsmålingerne nu viste en tilslutning på omkring fem til seks procent. Stadig højt for et nyt parti, men hverdagen var begyndt at melde sig.

Med Ny Alliances skattepolitiske udmelding vejrede enkelte venstremedlemmer, eksempelvis partiets finansordfører Peter Christensen morgenluft, og ikke mindst de konservative intensiverede deres pres for at få gennemført en skattelettelse inden næste valg og det i en sådan grad, at det blev vanskeligere og vanskeligere at se, hvorledes denne interne uenighed i regeringen skulle kunne løses, uden at en af parterne stod tilbage som en decideret taber. Men regeringens problemer var indtil videre små set i forhold til den nye partidannelses konsekvenser for Det Radikale Venstre.

For første gang i partiets historie havde det oplevet et egentligt brud. Partikontoret kunne den 8. maj oplyse, at der i løbet af dagen var indløbet 155 udmeldelser, og flere af partiets tillidsfolk, folketingskandidater og valgte repræsentanter fulgte trop eller tilkendegav, at de overvejende situationen. Partiets ledelse afviste, at der var grund til panik, men det var uomtvisteligt, at der var lagt et enormt pres på den, ikke mindst på Marianne Jelved, og at ledelsens handlinger i den kommende tid ville få afgørende indflydelse på, hvilken beslutning tvivlerne traf.

Umiddelbart var Marianne Jelveds reaktion den 7. maj beklagelse og ærgrelse. Hun ville fortsætte som politisk leder af partiet og fandt ikke, at udmeldelserne ændrede noget ved partiets politik eller dets linje. Den 12. maj samledes partiets hovedbestyrelse på Hotel Nyborg Strand for at drøfte situationen. Der kom mange kritiske indlæg om partiets strategi og om, at kommunikationen af den skulle være bedre, men der blev ikke truffet beslutning om direkte at ændre »Den Anden Vej«. Der var også fortsat opbakning

til Marianne Jelved som leder. Den overvejende stemning var, at det var vigtigt ikke at gå i panik, og at en udskiftning af partilederen allerede nu ville give en ny partileder den dårligst tænkelige start. Men det blev også tydeligt signaleret til folketingsgruppen, at den ikke havde alverden til tid til at gøre et bedre arbejde. En halvering af tilslutningen i meningsmålingerne siden folketingsvalget gjorde indtryk.

Folketingsgruppen planlagde på den baggrund en række møder med henblik på at formulere en fremadrettet strategi. Blandt de 16 medlemmer af gruppen kunne der være et eget incitament til at finde en sådan, da op mod syv af dem ifølge meningsmålingerne stod til at miste deres mandat. Og det var ikke kun strategien, der var til debat, men også gruppens holdopstilling havde Marianne Jelved sagt offentligt. Det kunne kun betyde, at lederposten også kunne komme i spil.

Efter det første af disse møder den 7. juni stod det rimeligt klart, at »Den Anden Vej« var ved at være ved vejs ende. Det blev yderligere bekræftet efter endnu et møde den 14. juni. Det stod efterhånden også klart, at en større rokade i ledelsen stod for døren. Det blev et faktum allerede den 15. juni, da det tredje møde blev afholdt. Efter 19 år som partileder blev Marianne Jelved afløst af gruppens hidtidige næstformand Margrethe Vestager, som uden modkandidat blev valgt til ny gruppeformand. En æra i Det Radikale Venstres historie var slut. Det politiske livs omskiftelighed var blevet klart illustreret. Fra at have næsten kultstatus i partiet to år tidligere, blev Marianne Jelved ikke længere fundet egnet til at lede partiet.

Der var kampvalg til næstformandsposten mellem Morten Østergaard og Morten Helveg Petersen. Sidstnævnte fik kun tre stemmer, hvilket fik ham til i et par døgn at tænke over situationen for partiets højrefløj, som altså havde lidt et stort nederlag, og ikke

mindst at tænke over hvor han selv nu stod. Efter et par dage meddelte han, at han fortsatte i partiet og – med ledelsens billigelse – med de samme ordførerskaber som hidtil.

»Den Anden Vej« blev skrottet. Dens ultimative krav var erstattet af tre mærkesager: En anstændig udlændingepolitik, bedre hånd om klima og miljø og reformer i den offentlige sektor. Tilbage var kun ét ultimativt krav, nemlig at holde Dansk Folkeparti uden for indflydelse. Det Radikale Venstre skulle genobre pladsen i midten af dansk politik, og derfor kunne det principielt pege på både Anders Fogh Rasmussen og Helle Thorning-Schmidt som statsminister. Resultatet af afstemning om næstformandsposten pegede dog mest i retning af, at det nok blev på sidstnævnte. Leder- og strategiskiftet slog umiddelbart ud i meningsmålingerne, hvor de radikale kunne notere en mærkbar fremgang og blev større end Ny Alliance. Kampen mod Ny Alliance om at blive det afgørende midterparti var for alvor indledt.

Et andet dominerende hovedtema i dette halvår vedrørte velfærdspolitikken og regeringens kvalitetsreform af den offentlige sektor. En væsentlig del af statsministerens nytårstale blev brugt på de emner og det i en blød tone, hvor ordene fællesskab, solidaritet og tryghed blev brugt sammen med frihed. Friheden måtte ikke blive til et hundeslagsmål, hvor det var de frækkeste og de højest råbende, der ragede til sig, og trygheden måtte ikke blive en sovepude, der slørede den enkeltes eget ansvar, erklærede statsministeren.

Socialdemokraterne spillede i slutningen af januar ud med at foreslå, at der indførtes nogle kvalitetsrettigheder til borgerne for offentlige serviceydelser i form af ensartede nationale minimumsstandards inden for eksempelvis ældrepleje og normering i børnepasning. Borgerne skulle kunne kontrollere, om standarderne opfyldtes, hvorfor kommunerne og institutionerne skulle dokumentere resul-

taterne. Gode målopfyldelser skulle udløse højere løn eller flere bevillinger, og det skulle være frivilligt for kommunerne at tilbyde frit valg mellem for eksempel privat og offentlig hjemmehjælp. Socialdemokraterne ledsagede udspillet med at gentage, at der skulle investeres i velfærd frem for at give skattelettelser.

Regeringen var ikke tilhænger af minimumsstandards og det centralistiske, bureaukratiske og kontrolagtige system, som den mente ville blive en konsekvens af udspillet. Som en opfølgning på de temamøder regeringen afholdt om kvalitetsreformen nedsatte den i begyndelsen af februar Kvalitetsgruppen efter samme model som Globaliseringsrådet i 2006, det vil sige med medlemmer fra fagforeninger, arbejdsgiverorganisationer, interesseorganisationer og uafhængige eksperter. Kvalitetsgruppen skulle komme med konkrete forslag til kvalitetsreformen.

Den 19. februar foreslog formanden for FOA Dennis Kristensen, der repræsenterede godt 200.000 hjemmehjælpere, dagplejere og andre menige medarbejdere i den offentlige sektor, at regeringen, de offentlige arbejdsgivere og fagforeningerne skulle indlede forhandlinger om en trepartsaftale, hvor de aftalte spilleregler og nye måder at belønne offentlige ansatte på samt beskrev, hvilken indflydelse på for eksempel ansættelsesvilkår og arbejdsmiljø en kvalitetsreform ville give de offentligt ansatte. Regeringen kvitterede for forslaget og mente, at det lovede godt for det videre arbejde med reformen. Socialdemokraterne derimod var mere forbeholdne. De fandt, at kvaliteten af fremtidens velfærdsservice skulle afgøres i Folketinget og ikke i et lummert aftalelokale, som den politiske ordfører Henrik Sass Larsen udtrykte det.

Den 19. marts fik Dennis Kristensens forslag yderligere tyngde bag sig, da LO's formand Hans Jensen erklærede, at han ønskede en trepartsaftale, der rakte frem til omkring

2025. Det skulle være en aftale om det, der ikke var overenskomststof, men som handlede om hverdagen for de offentligt ansatte. Her nævnte han blandt andet en rekrutteringsplan for at skaffe arbejdskraft, bedre uddannelse, mere efteruddannelse, bedre ledelse, større indflydelse og frihed, nytænkning og innovation samt mål for andel af indvandrere ansat i det offentlige. En sådan aftale ville efter LO's skøn koste mellem tre til fem milliarder kroner om året. Regeringen tog omgående imod forslaget og indkaldte til de første forhandlinger til den 29. marts. Hvis de fik en succesfuld udgang, ville det afgørende styrke regeringens muligheder for at få bred opbakning til kvalitetsreformen, da det var vanskeligt at forestille sig, at Socialdemokratiet kunne stå uden for en sådan, hvis så store dele af fagbevægelsen var med i et forlig med regeringen på dette område.

Omvendt var det også risikabelt for regeringen, da et negativt resultat ville styrke Socialdemokraternes agitation mod regeringen afgørende. Et positivt resultat var nemlig på ingen måde givet på forhånd. Formanden for 3F Poul Erik Skov Christensen, formanden for BUPL Henning Pedersen, lærernes formand Anders Bondo Christensen og formanden for FTF Bente Sorgenfrey udtrykte alle betænkeligheder, da de frygtede, at LO med dette initiativ risikerede at blive en marionet og misbragt i regeringens veltilrettelagte strategi for at vinde næste valg. For at dæmpe den kritik af LO's udspil, som var rejst af nogle socialdemokrater, afholdtes den 21. marts det første af en række møder mellem LO og Socialdemokratiets top. Hans Jensen fandt, at det var svært at forestille sig, at Socialdemokratiet ikke var en del af et bredt politisk flertal om velfærdsreformen, men han afviste dog også, at partiet havde en veto.

Situationen mindede om den, der herskede i slutningen af 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne, hvor fagbevægelsen forhandlede med de borgerlige Schlüter-regeringer ud fra

devisen om, at en fagbevægelse må forhandle med den til enhver tid siddende regering for på den måde at søge at maksimere sin indflydelse, selvom sådanne forhandlinger og aftaler måske kan komme på tværs af Socialdemokratiets parlamentariske strategi og taktik.

Efterhånden som tiden gik, kom der flere og flere meldinger fra regeringspartierne om, at det oprindelige mål, at kvalitetsreformen skulle holdes inden for de eksisterende økonomiske rammer, nok ikke var realistisk. Og der skulle i hvert fald store penge på bordet i trepartsforhandlingerne. Det stod klart efter FOA-formanden den 10. juni ville forlade forhandlingerne, fordi han fandt, at regeringens ambitionsniveau var for lavt, og at den havde mere i munden end i pengepungen. Han forhandlede dog videre, men med et mandat fra sin hovedbestyrelse til at forlade forhandlingerne når som helst.

Den 17. juni indgik regeringen en aftale med LO, Akademikernes Centralorganisation, Kommuners Landsforening og Danske Regioner med i alt 42 punkter til en samlet pris på 6.5 milliarder kroner. Pengene skulle over en tre-årig periode fortrinsvis bruges til mere uddannelse og efteruddannelse, bedre arbejdsmiljø, senioraftaler og bedre ledelse i den offentlige sektor. FTF med dets 340.000 offentligt ansatte sygeplejerske, politibetjente, socialrådgivere med videre valgte at stå uden for. Efter endnu nogle forhandlinger og yderligere indrømmelser fra regeringen tilsluttede FTF sig aftalen.

Den 19. juni fremlagde regeringen det første omfangsrige udkast til kvalitetsreformen. Overskrifterne var bedre offentlige institutioner, stærkt lokalt selvstyre, flere hænder til nærvær og omsorg, afbureaukratiseringsreform, ledelsesreform, brugerne i centrum og attraktive arbejdspladser, alle med en lang række underpunkter. De skulle herefter drøftes videre i Kvalitetsgruppen med henblik på

en konkretisering, så det endelige udspil kunne offentliggøres til august.

Med trepartsforhandlingernes milliarder af kroner og resultatet af aftalerne med kommunerne og regionerne for 2008 – sluttet den 10. juni til en samlet merbevilling på 1.6 milliarder til serviceområdet, frigivelse over tre år af de 6.5 milliarder til fri afbenyttelse kommunerne havde fået indefrosset i 2006, samt en tilførsel fra staten til regionerne på 2.3 milliarder kroner – havde regeringen lettet på låget på statskassen og dermed forsøgt at tage i hvert fald brodden af den socialdemokratiske velfærdskampagne mod regeringen.

Hvis man ser bort fra udviklingen i Det Radikale Venstre, var det ikke de store ting, der skete på de partiinterne fronter. I oktober 2006 havde tidligere social- og indenrigsminister Karen Jespersen meldt sig ud af Socialdemokratiet. Det var vel egentlig ikke den store overraskelse, når de store divergenser, der efterhånden var vokset frem mellem dem med hensyn til udlændingepolitikken, tages i betragtning. Større var vel overraskelsen eller snarere forbløffelsen i visse kredse over, at hun meldte sig ind i Venstre og oven i købet blev modtaget med noget, der lignede begejstring. Politisk overbevisning er en bevægelig størrelse og Karen Jespersen demonstrerede i løbet af sin politiske karriere stor spændstighed og tilpasningsevne i den disciplin ved at have bevæget sig fra det marxistiske parti Venstresocialisterne til liberalismens repræsentant i Danmark: Venstre, Danmarks Liberale Parti. Den 1. marts blev hun formelt kåret som Favrskov kredsens folketingskandidat for Venstre.

Socialdemokratiet foretog en større rokade den 23. januar, hvor ti ordførerskaber var i spil. Rokaden var dels nødvendiggjort af at flere af de ældre politikere havde meddelt, at de ikke genopstillede til næste valg, dels af et ønske om at sætte et nyt hold der kunne udfordre regeringen. Taberen i spillet blev den

mangeårige sundhedsordfører Lone Møller, og det gav anledning til lidt knurren i gruppen, men den fred der var opnået et år tidligere mellem fløjene ved blandt andet at gøre en af Helle Thorning-Schmidts skarpeste venstrefløjskritikere Carsten Hansen til gruppeformand holdt. Rokaden betød et come back til Anne-Marie Meldgaard og Bjarne Laustsen nu som henholdsvis ligestillingsordfører og boligordfører. Den betydningsfulde post som finansordfører gik til Morten Bødskov, en af partiformandens tro støtter. Det skal også nævnes, at den 22. maj meddelte den tidligere politiske ordfører Lotte Bundsgaard, at hun ikke ville genopstille til næste valg.

Halvåret bød faktisk på to nye partier. Foruden Ny Alliance var det Liberalisterne – Frihed og Velstand. Partiet havde godt nok eksisteret i 18 måneder, men fik først den 31. januar indenrigsministeriets officielle godkendelse af navnet. Partiets første navneforslag, Liberalisterne, var blevet afvist. Det nye parti var overbevist om, at det havde været udsat for bevidst politisk chikane fra indenrigsminister Lars Løkke Rasmussens side, fordi det navn åbenbart ville ligne Venstre's officielle navn, nemlig Venstre – Danmarks Liberale Parti for meget. Nu skulle Liberalisterne – Frihed og Velstand så indsamle de knap 20.000 gyldige underskrifter, som valgloven krævede for at blive opstillingsberettiget. Vel nærmest en umulig opgave, som det politiske landskab tegnede sig i halvåret.

Ikke nok med at Pia Kjærsgaard fra tid til anden tog Bendt Bendtsen i skole for ikke at røgte sit hverv som partileder godt nok, så måtte han den 14. marts også lægge ører til, at Konservativ Ungdom forud for deres landsråd kritiserede ham for, at han ikke var god nok til at sælge billetter. De unge ville hellere have enten Connie Hedegaard eller Lene Espersen som formand. Enkelte fremtrædende tillidsfolk tilsluttede sig offentligt kritikken. Belært af de dårlige erfaringer fra den

sidste borgerkrig i Det Konservative Folkeparti i slutningen af 1990'erne blev der omgående og hurtigt lagt låg på sagen. Men kat-ten havde været sluppet ud af sækken for en kort stund, og det kunne den såmænd blive igen, hvis ikke den konservative ledelse fik gennemført et par mærkesager, ikke mindst en skattelettelse.

Socialistisk Folkepartis leder Villy Søvndal mødte derimod fuld opbakning på partiets landsmøde 29.- 30. april. Partiet havde fremgang i medlemstallet (som var steget til 9.500) og i meningsmålingerne. Formanden havde en ambition om at bringe partiet i stil-ling til at indtræde i en regering. Han arbej-dede ihærdigt på at få skabt et troværdigt re-geringsalternativ sammen med Socialdemo-kratiet og Det Radikale Venstre og landsmø-dets forløb sluttede op om den ambition.

Den 4.-6. maj holdt Enhedslisten årsmøde. Det punkt, der tiltrak sig størst opmærksom-hed, var opstillingen af Asmaa Abdol-Hamid som folketingskandidat, fordi hun som tidli-gere nævnt havde erklæret, at hun ville bære tørklæde fra Folketingets talerstol, hvis hun blev indvalgt. Partiets kandidatudvalg frem-lagde en plan, hvor hun var placeret en plads højere end den syvendeplads som en uraf-stemning blandt medlemmerne havde givet hende. Der blev fra flere sider udtrykt tvivl om hendes egnethed som fuldtonet repræsen-tant for partiet, dels på grund af hendes korte tid som partimedlem, dels på grund af hendes manglende politiske erfaring og dels på grund af om hun som stærkt troende muslim faktisk delte partiets grundlæggende og marxistisk funderede holdninger. I klassisk marxisme var religion og politik uforenelige størrelser. Trods indvendingerne blev kandidatudvalgets forslag stemt hjem med et snævert flertal. Fastholdt partiet de seks mandater ved det

næste valg ville hun blive valgt ind, men for-inden skulle hun i direkte dialog under en val-gkamp med Naser Khader, som var opstillet i samme kreds.

Halvåret hørte så absolut til et af de mere be-givenhedsrige i kraft af udviklingen i Det Ra-dikale Venstre og dannelsen af Ny Alliance. Den markant anderledes parlamentariske si-tuation, der blev resultatet af valget i 2001 og fastholdt efter valget i 2005, nemlig at der kunne dannes en borgerlige regering uden støtte fra centrum i dansk politik, begyndte åbenbart nu at indvirke på selve partisyste-met. Det Radikale Venstre, hvis motto en gang var, at enten sad partiet i regering eller også regerede det alligevel, havde efterhånd-en fået så store orienteringsproblemer, når det var uden indflydelse på flertalsdannelsen i Folketinget, at partiet blev sprængt og måt-te udskifte formanden. Den store tilslutning i meningsmålingerne, Ny Alliance blev mødt med, kunne desuden godt være et varsel om, at der var ved at udvikle sig et vælgeropbrud, der gav mindelser om det, der skete i 1973. Nu som dengang var der gennem nogle år sket markante strukturelle forandringer i såvel verden som helhed som i det danske samfund. Nye politiske skillelinjer havde på den baggrund udviklet sig og et bloklignende parlamentarisk samarbejdsmonster var blevet etableret. Dertil kan så lægges den utilfreds-hed med Dansk Folkepartis store indflydelse, som i stigende grad også kunne spores i re-geringspartiernes egne baglande. Partisyste-met var måske først nu ved at tilpasse sig de nye tilstande.

Men en ting er som bekendt de gratis me-ningsmålinger, noget andet er den konkrete og bindende stemmeafgivning efter en valg-kamp, hvor meget kan ske – og erfarings-mæssigt også er sket.

Anmeldelser

Tim Knudsen (2007)

Fra folkestyre til markedsdemokrati.

Dansk demokratihistorie efter 1973,

København, Akademisk forlag, 477 sider.

Bogen er et forsøg på at give et overblik over den politiske udvikling i Danmark efter 1973 på grundlag af et omfattende materiale, der beskriver vigtige ændringer i demokratiets magtforhold, institutioner og spilleregler (p. 8). Af indledningskapitlet (»Det falmede folkestyre«) fremgår, at forfatterens demokratiske idealforestilling, inspireret af Hal Koch og Alf Ross, er en form for repræsentativt deltagerdemokrati. Temaet dukker op mange steder i bogen og ikke mindst i kapitel 18 (»Markedsdemokratiet og dets efterfølger – et forsøg på overblik«), der søger at samle de vigtigste tråde.

Kapitlerne 2 (»Fra velstandsstat til social konkurrencestat«) og 3 (»Fra herskende klasse til udbrændte«) præsenteres (p. 22) som skitser med hovedvægt på centrale ændringer af den kontekst, som Danmarks demokratiske institutioner har måttet virke i efter 1973. Der er korte beskrivelser af et endog meget stort antal mere eller mindre sammenhængende faktorer (i alt ca. 30), så som åbningen for omverdenen, revurdering af markedet og den offentlige sektors forandring, herunder især den såkaldte »new public management«s indtog i forvaltningen – en udvikling der ikke ligefrem mødes med begejstring af forfatteren.

Med kapitel 4 (»Medier på speed«) indledes gennemgangen af de politiske institutioners udvikling. Kapitlet giver en oversigt over medielandskabets forandring og afsluttes med en afbalanceret diskussion af ændringernes demokratiske konsekvenser. Selv om forfatteren også ser positive træk, er det de negative, der fylder mest. I det store kapitel 5 (»Fra folkeparti-

er til markedspartier: Hvad der kommer let, går let«) serveres så under ca. 30 overskrifter historien om partiernes vanskeligheder. Opsamlingen er en smule tam i betragtning af de mange aspekter, der inddrages i fremstillingen. Det fremhæves dog, at udviklingen ikke harmonerer godt med deltagerdemokratiets idealer.

De følgende fem kapitler (6-10) behandler centrale statsorganer: Folketing, ministre og embedsmænd. Hovedbudskabet i kapitel 6 (»Myten om Folketingets revival«) er, at oppositionen i Folketinget ikke har styrket sin stilling over for regeringen. Det kan naturligvis diskuteres, men uden enighed om anvendelige indikatorer er det svært at nå til en sikker konklusion. Det forekommer dog på den anden side temmelig klart, at Folketinget (oppositionen) ikke er svækket i forhold til regeringen efter 1973, især når det erindres, at mindretalsregeringer er blevet det helt normale i Danmark. Hvis man antog, at Folketinget faktisk var svækket i forhold til regeringen, kunne man måske formode, at ministrene var blevet mere magtfulde. Men kapitel 7 (»Overbelastede ministre«) giver ikke grund til at tro, at dette er tilfældet. Ministrene er »klemte«, har et voksende arbejdspress og kender ikke i særlig grad deres faglige arbejdsområde ved første ministerudnævnelse osv. Forfatteren konkluderer, at fagministrenes autonomi er mindsket i relation til regeringens ledelse og embedsmændene, og oplister en række muligheder for at styrke ministrene.

Hermed er embedsmændene og bureaukratiet for alvor bragt på banen (kapitel 8, »De politisere(n)de embedsmænd«). Forfatterens generelle betragtning er, at embedsmændenes voksende politiske betydning skyldes ministrenes problemer med at udfylde deres rolle som et ministeriums altdominerende ophav (dvs. »ministrenes krise«, herunder de mange tidlige døds-